

4 - (ב) כבוד שבת

שאלות פתיחה: מהו "כבוד שבת"? מדוע השבת ראויה לכבוד זה?
מהם שני סוגי הכבוד הקיימים בשבת?

מבוא: בשיעור הקודם למדנו מהו "כבוד שבת", וראינו שכבוד זה מתפצל לשתי קבוצות:

- א. הכנות לקראת שבת.
- ב. התנהגות שבתית במשך השבת. בשיעור זה נלמד על הסוג הראשון - הכנות לשבת.

שלב א' - הלכות הכנות לשבת

פתיחה: בשבוע שעבר עברנו על רשימת מטלות נדרשות עם בואה של אישיות חשובה לביקור בישראל. נסו להיזכר במטלות (אפשר בסבב - כל אחד יזכיר משהו).

כעת נקרא את המקור הבא. בזמן קריאת המקור, נסו לראות האם יש דמיון בין ההכנות לקראת הביקור לבין ההכנות לשבת:

רמב"ם (הלכות שבת פרק ל):

ומכבוד השבת שילבש כסות נקיה, ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת... ועזרא תיקן שיהו העם מכבסים בחמישי מפני כבוד השבת.

מסדר אדם שולחנו... כדי לכבדו בכניסתו, וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת, ויהיה נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הן...

נשאל את הלומדים: מהן המטלות שעליהן מדבר הרמב"ם? האם יש דמיון בין לבין ההכנות לקראת ביקור האישיות הבכירה? מדברי הרמב"ם עולה שיש מספר דברים שיש להכין לקראת הגעת השבת: בית (ניקיון ושטיפה), שולחן (מפה וכדו'), גופו (מקלחת), לבוש (בגד מיוחד ונקי). (יש להניח שאלו חלק מהרעיונות שהועלו אצל הילדים...).

שלב ב' - משמעות העזרה בבית ביום ששי

א. נשאל את הילדים האם מישהו מהם עוזר בבית באחת מהמשימות שעליהן דיבר הרמב"ם, האם מישהו עוזר במשהו אחר? מי שותף בבית להכנות לקראת שבת?

ב. איזה "פרצוף" משקף בעיניהם בצורה המתאימה ביותר את יחסם לעזרה בבית לקראת שבת? **עצוב, שמח, מותש, צוחק, בוכה, אדיש?** (ניתן להדפיס או להראות להם מאימגיים בווטסאפ וכדו').

האם יש מישהו אצלם בבית שמתאים לו פרצוף אחר ביחס להכנות לקראת שבת?

לאור מה שלמדנו, פתאום כל הפעולות שעושים בבית ביום ששי, מקבלות משמעות מיוחדת ועמוקה! כל הניקיונות וסידור הבית והבגדים, הן לא סתם משהו טכני שההורים מבקשים, אלא הכנות לקראת בואו של הקב"ה! אבל בכל זאת, ניתן לומר שחשוב שההכנות הללו ייעשו, אך אולי זהו תפקידם של ההורים, ולא מענייני...

נקרא את הקטע הבא של הרמב"ם (שם):

אע"פ שיהיה אדם חשוב ביותר ואין דרכו ליקח דברים מן השוק ולא להתעסק במלאכות שבבית, חייב לעשות דברים שהן לצורך השבת בגופו - שזה הוא כבודו. חכמים הראשונים, מהם מי שהיה מפצל העצים לבשל בהן, ומהן מי שהיה מבשל או מולח בשר או גודל פתילות או מדליק נרות, ומהן מי שהיה יוצא וקונה דברים שהן לצורך השבת ממאכל ומשקה אף על פי שאין דרכו בכך, וכל המרבה בדבר זה הרי זה משובח.

הרמב"ם מדגיש שאדם המכבד את השבת, עושה את ההכנות בעצמו ולא משאיר זאת לאחרים. **מדוע?** ככל שהמשימה היא בעלת ערך, האדם לא משאיר אותה לאחרים אלא עושה אותה בעצמו.

כאן נדגיש עד כמה שחשוב שכל אחד ואחד יעזור בביתו בהכנות לשבת. אין מדובר רק בקיום מצוות כיבוד אב ואם, אלא בכך הם זוכים להוקיר את ערך השבת, ולהכיר בכך שיש השראת שכינה מיוחדת שיש להתכונן אליה כראוי.

שאלה: יש לכם רעיון כיצד להפוך את ההכנות למשהו חגיגי, ולא למשהו מעצבן? (הפעלת מוזיקה יכולה להיות דוגמא טובה, ואפשר להעלות עוד רעיונות...)

להעמקה: מאור ושמש (פרשת כי תצא [הרב קלונימוס קלמן הלוי]):

יש השראת קדושה לכל אדם בשבת. ואינו דומה קדושת שבת לכל אדם בשווה, רק יש בני אדם אשר מרגישים כל כך רק מעט מן המעט, ויש שיש להם הרבה קדושה מאד... והכל הוא לפי הכנת בני האדם, אשר מוכן מערב שבת לשבת... וזה כמעט נראה בחוש לכל אדם, שאין קדושת שבת שווה בכל אדם.

שלב ג' - טקס המעבר: "קבלת שבת"

בנוסף להכנות הנדרשות במשך יום ששי, יש עוד דבר משמעותי שהוא השיא של "כבוד שבת", רגע כניסת השבת. נחזור לדוגמא של הגעת אדם חשוב, אחד מרגעי השיא הוא הגעתו, כיצד מקבלים את פניו? כיצד אמורים להתנהג ברגע כניסת השבת?

נקרא את דברי הרמב"ם:

רמב"ם (הלכות שבת, פרק ל הלכה ב) :

איזהו כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת ומתעטף בציצית ויושב בכובד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך, וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים "בואו ונצא לקראת שבת המלך".

- א. כיצד הרמב"ם מתאר את רגע המעבר, רגע כניסת שבת? תשובה: התכנסות חגיגית ואמירה "בואו ונצא לקראת שבת המלך".
- ב. איזו תפילה שאנו מתפללים הדבר מזכיר לכם? קבלת שבת, וליתר דיוק - "לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה".

קבלת שבת זהה לאותו טקס שמזכיר הרמב"ם. בכל קהילה וקהילה מתכנסים ומקבלים את השבת. זה כמובן מסביר את המנהג שמקובל אצל חלק גדול מהקהילות שבסוף "לכה דודי" הציבור קם ומסתובב לכיוון הדלת באומרו "בואי בשלום". בתנועה זו אנחנו מסמלים כאילו מישוהו נכנס לדלת של בית הכנסת, ומכבדים את כניסתו בסיבוב אליו ובהשתחויה. מיהו אותו אדם שמגיע? זהו כביכול הקב"ה שמשרה את שכינתו ומגיע לכל קהילה ובית כנסת ברגע כניסת השבת.

שלב ד' - סיכום

שאלות לסיכום :

1. הביאו דוגמאות למשימות הכנה לקראת שבת אשר מכבדות את השבת.
2. מדוע חשוב לכל אחד לקחת חלק במשימות אלו?
3. כיצד צריך להתכונן לקראת שבת – במעשים ובמילים?
4. מדוע הציבור מסתובב לדלת בזמן אמירת "בואי בשלום"?

לסיכום: בשיעור זה פגשנו את הלכות כבוד השבת הנוגעות להכנות ליום השבת, ולקבלת הפנים שאנו עושים ברגע כניסתה. בשיעור הבא נלמד על הלכות הנוגעות להתנהגות במשך השבת עצמה.